

РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ В УКРАЇНІ

О. Підхонний

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79008, м. Львів, проспект Свободи, 18
e-mail: olegpidkhonnyi@ukr.net*

Приділено увагу методологічним проблемам національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму. Вказано певні здобутки України у цій сфері діяльності шляхом порівняння з альтернативними методологіями національної оцінки ризиків. Виділено та систематизовано критерії для порівняння різних методологій національної оцінки ризиків. Розкрито сильні та слабкі сторони української методології національної оцінки ризиків та можливі напрями її удосконалення. Вказано на проблеми співвідношення кількісних та якісних характеристик, об'єктивних даних та суб'єктивних висновків, використання непрямих індикаторів у національній оцінці ризиків.

Ключові слова: національна оцінка ризиків, методологія, загроза, вразливість, ризик, наслідки.

Проблема зловживань у вітчизняній фінансовій системі є у теперішній час головною з перешкод на шляху економічного зростання та розвитку України, підвищення її конкурентоспроможності на міжнародній арені та інтеграції у світовий фінансово-економічний простір. З огляду на це, важливе значення для поліпшення ситуації у вітчизняній економіці та уникнення потрапляння України під міжнародні санкції має удосконалення методології національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму.

Варто відзначити, що методологія національної оцінки ризиків удосконалюється з урахуванням трьох найпоширеніших міжнародних методологій, розроблених Міжнародним валютним фондом (МВФ), Світовим банком (СБ), Європейським Союзом (ЄС).

Метою дослідження є поглиблення розуміння змісту та призначення національної оцінки ризиків, пошук шляхів удосконалення її методології на підставі порівняння існуючих у цій сфері розробок. В удосконаленні методології необхідно враховувати доступність інформаційних ресурсів, їх достовірність та можливості опрацювання.

Дослідження проблем визначення індикаторів, оцінювання рівня економічної безпеки країни та національної оцінки ризиків знайшли своє відображення у працях таких вітчизняних вчених: О. І. Барановського, З. С. Варналія, І. М. Гасвського, О. О. Глуценка, А. Г. Чубенка та низки інших. Незважаючи на це, багато проблем щодо методології національної оцінки ризиків та зниження рівня зловживань у фінансовій системі України залишаються невирішеними.

Національна оцінка ризиків – система заходів, які здійснюються в країні суб'єктами державного фінансового моніторингу, уповноваженими органами державної влади із залученням інших суб'єктів з метою визначення ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму (ВК/ФТ), їх аналіз, оцінка та розроблення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків [4].

З метою забезпечення стійкої та прогресивної системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ) Україна зробила важливі кроки з впровадження та дотримання відповідних міжнародних стандартів, у тому числі й щодо виявлення, аналізу та оцінки національних ризиків у сфері ПВК/ФТ.

Результати української першої НОР від 2016 р. [1; 3], серед іншого, засвідчили про те, що практика подальшого (правоохоронно-судового) відпрацювання сигналів про підозрілі на предмет ВК/ФТ фінансові операції, виявлені на рівні суб'єктів первинного фінансового моніторингу, потребувала серйозного удосконалення, оскільки відповідні взаємозв'язки між показниками первинного виявлення підозрілих фінансових операцій та подальшої інкримінації виявлених даних були дуже слабкими.

Попри постійний розвиток методика оцінки ризиків у сфері ПВК/ФТ на національному рівні досліджена недостатньо в силу новизни проблеми і малого практичного досвіду. Тому підвищується актуальність її вивчення та осмислення як сукупності певних принципів, методів, послідовності дій, так і заходів інституційного характеру, спрямованих на запобігання та/або пом'якшення наслідків прояву ідентифікованих ризиків. Методика національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні постійно удосконалюється з урахуванням Міжнародних стандартів та на основі кращих практик проведення національних оцінок ризиків у провідних країнах світу [5; 6]. Адже метою проведення НОР є виявлення (актуалізація) національних ризиків (загроз, вразливостей, наслідків) в системі ПВК/ФТ, визначення елементів управління ними та сприяння у розробці стратегії розвитку системи ПВК/ФТ в Україні.

За результатами порівняння методологій національної оцінки ризиків від МВФ, СБ, ЄС та України [2] нами було виділено 30 критеріїв, за якими вказані методології мають спільні риси або відрізняються. З метою спрощення аналізу виявлені критерії було поділено на 4 групи відповідно до таких складових методології НОР: концептуальна, факторна, процедурна, результату оцінки. Порівняти елементи концептуальної складової у різних методологіях НОР можна із допомогою табл. 1.

Таблиця 1

Критерії концептуальної складової у методологіях НОР

№	Критерій	Розробник методології НОР			
		МВФ	СБ	ЄС	Україна
1	2	3	4	5	6
1	Рівні оцінювання ризиків	Національний та секторальний	Національний та секторальний	Наднаціональний, національний та секторальний	Національний та секторальний
2	Базові поняття	Загрози, вразливості, наслідки, ризики, загальний ризик, чистий ризик, загальний фонд нелегально одержаних активів, фонди фінансування тероризму	Загрози, вразливості, ризики	Загрози, вразливості, ризики, залишкові ризики, наміри, можливості	Загрози, вразливості, наслідки, ризики, програмні ризики, інституційні ризики, інтенсивні ризики, екстенсивні ризики
3	Ознаки класифікації загроз, вразливостей, ризиків	Географічне розташування; фінансові продукти і послуги; рівень неформальності (тінізації) відповідного сектору економіки (виду економічної діяльності); упушення в системах ПВК/ФТ і адекватність існуючих механізмів регулювання і нагляду у сфері ПВК/ФТ; рівень корумпованості відповідного сектору економіки (виду економічної діяльності); ефективність правоохоронних органів і системи кримінального правосуддя; інші характеристики національної юрисдикції, які полегшують проведення операцій із ВК/ФТ (наприклад: рівень організованої злочинності)	-	-	-

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
4	Рівень суттєвості відмивання коштів	Від 100 млн USD в річному вираженні для окремого продукту, послуги або сектору в межах даної юрисдикції та від 1 млрд USD в глобальному вимірі	-	-	-
5	Рівень суттєвості фінансування тероризму	Від 10 млн USD в рік	-	-	-

Джерело: побудовано автором на підставі [2].

Як видно із табл. 1, лише методологія НОР від ЄС передбачає наднаціональний рівень оцінки ризиків. В інших методологіях згадуються національний та секторальний рівні. Базовими елементами понятійного апарату у всіх розглянутих методологіях є “загроза”, “вразливість”, “ризик”. Класифікація загроз, вразливостей, ризиків, рівні суттєвості незаконних фінансових операцій запропоновані лише в методології МВФ. Також методологія МВФ скеровує до оцінки обсягів загального фонду нелегально одержаних активів, фондів фінансування тероризму.

На яких факторах пропонують зосередити увагу різні методології НОР, бачимо з табл. 2.

Стосовно дослідження впливу факторів у методологіях оцінки рівня ризику, економічної чи фінансової безпеки існує певна дилема між усередненням та виявленням критичних ланок. Окрема критична ланка може відіграти вирішальну роль навіть за умови прийнятних значень інших змінних моделі оцінювання рівня безпеки чи ризику.

Досить чітко проблематика слабких ланок фінансової системи сформульована лише у методології НОР від МВФ. Також розглянуті методології НОР різняться за гнучкістю/жорсткістю щодо можливості включення додаткових факторів у НОР, що важливо у мінливих соціально-економічних умовах сучасності. Українська методологія НОР містить переліки факторів, що підлягають дослідженню, допускаючи, разом з тим, залучення в аналіз додаткових факторів та відповідних індикаторів. Вважаємо це позитивною характеристикою вітчизняної методології НОР. Аналіз у розрізі джерел нелегальних доходів передбачено лише методологією НОР від МВФ.

Досить чітко проблематика слабких ланок фінансової системи сформульована лише у методології НОР від МВФ. Також розглянуті методології НОР різняться за гнучкістю / жорсткістю щодо можливості включення додаткових факторів у НОР, що важливо у мінливих соціально-економічних умовах сучасності.

Таблиця 2

Критерії факторної складової у методологіях НОР

№	Критерій	Розробник методології НОР			
		МВФ	СБ	ЄС	Україна
1	Урахування внутрішніх ризиків	Враховані	Враховані	Враховані	Враховані
2	Урахування зовнішніх ризиків	Враховані	Враховані	Враховані	Враховані
3	Виявлення критичних ланок	Концентрування уваги на тих аспектах фінансового сектору, а також на тих правових та інституційних (організаційних) структурах, які є найслабшими (найбільш уразливими) ланками системи ПВК/ФТ	Присутній модуль національної вразливості з досить абстрактними критеріями	-	-
4	Встановлення зв'язку загроз з конкретними особами чи організаціями	Передбачене	-	-	-
5	Відкритість до урахування нових факторів та залежностей	Методологія відкрита в частині допоміжних факторів (підфакторів) та індикаторів	Методологія передбачає жорсткий набір змінних величин та причинно-наслідкових зв'язків	Обмежень на включення додаткових факторів не встановлено	Визначені переліки факторів, однак вони не розглядаються як замкнуті
6	Урахування регулярних подій	Враховуються	Враховуються	Враховуються	Враховуються
7	Урахування одноразових значних подій	Передбачено у шкалі частоти подій	-	-	Враховуються
8	Аналіз у розрізі джерел нелегальних доходів	Передбачений	Інструмент не націлений на оцінку ризику злочинів, що є джерелом доходів	-	-

Джерело: побудовано автором на підставі [2].

Таблиця 3

Критерії процедурної складової у методологіях НОР

№	Критерій	Розробник методології НОР			
		МВФ	СБ	ЄС	Україна
1	2	3	4	5	6
1	Кадрове забезпечення оцінки	Робочі групи з персоналу МВФ та представників влади країн	Країна створює національну Робочу Групу, яка розділяється на декілька команд, кожна з яких зосереджується на одному з модулів	Групи експертів з країн-членів та органів ЄС	Працівники Держфінмоніторингу, інших уповноважених органів, суб'єктів бізнесу, саморегульованих організацій, інші експерти; Робоча група з проведення секторальної оцінки ризиків в с-мі ПВК/ФТ
2	Способи синтезу результатів оцінювання	Використання геометричних середніх або спеціальної матриці синтезу оцінок; рекомендується використання коефіцієнта пропорційності відповідно до частки певних операцій	Використання середньозважених значень. Використання матриці синтезу оцінок	Зважування: 40 % (загроза) / 60 % (вразливість). Використання матриці синтезу оцінок	Використання матриці синтезу оцінок
3	Принципи поєднання факторів у процесі аналізу	Лінійний, згідно етапів злочинної діяльності, її виявлення та покарання за неї; ієрархічний у розрізі факторів (підфакторів) та індикаторів	Ієрархічний та мережевий (одна змінна може бути фактором для декількох інших змінних)	Чітко не визначені	Чітко не визначені. Методика оцінювання секторальних ризиків ВК охоплює 21 фактор ризику у трьох категоріях: природа загрози від злочинності, вразливості та наслідки
4	Пріоритет кількісних чи експертних методів опрацювання даних	Якісно-скоринговий аналіз; кількісні та якісні, об'єктивні та суб'єктивні індикатори	Змінні величини моделі орієнтовані переважно на експертні оцінки	Метод погодження	Кількісні та якісні критерії оцінювання. Консультації з науковцями, приватним сектором, громадою, академіками, експертами
5	Непрямі індикатори	Передбачені	-	-	Передбачено спостереження за економічними індикаторами та трендами

Продовження таблиці 3

1	2	3	4	5	6
6	Етапи оцінки	7 етапів	-	4 аналітичні етапи; 2 етапи управління ризиками	4 етапи
7	Інформаційні блоки (розділи)	Чотири шаблони для збору статистичних даних (профілі секторів та фірм; міжнародна співпраця; система кримінальної юстиції; а також ПФР та звітування) та три опитувальники (сектори та фірми; ПФР та правоохоронні органи; система кримінальної юстиції) на етапі підготовки до оцінки вразливості. Два опитування щодо наслідків відмивання коштів та фінансування тероризму на етапі загальної підготовки оцінки ризику	-	2 блоки (відмивання коштів та фінансування тероризму)	5 шаблонів збору статистичних даних
8	Аналітичні модулі оцінки	Відповідають стандартизованим етапам злочинної діяльності, її виявлення та покарання за неї; передбачена певна гнучкість щодо вибору індикаторів у межах модулів	9 стандартизованих модулів. Для кожного модулю існує окремий документ керівних інструкцій	-	5 ключових компонентів
9	Аналіз часових рядів і сценаріїв	-	Передбачені записи для 10 років або 10 різних сценаріїв	-	Спостереження за економічними індикаторами та трендами

Джерело: побудовано автором на підставі [2].

Українська методологія НОР містить переліки факторів, що підлягають дослідженню, допускаючи, разом з тим, залучення в аналіз додаткових факторів та відповідних індикаторів. Вважаємо це позитивною характеристикою вітчизняної методології НОР. Аналіз у розрізі джерел нелегальних доходів передбачено лише методологією НОР від МВФ.

В окремих випадках одноразові значні події можуть відіграти більшу роль, ніж низка регулярних подій. Проте не всі методології НОР враховують цю обставину. Українська методологія НОР згадує про одноразові значні події, однак аналітичні процедури їх прогнозування варто конкретизувати.

У методологіях НОР передбачені різні способи синтезу результатів оцінювання: усереднення, зважування, використання матриць. В українській методології НОР надано перевагу матриці синтезу оцінок. Це дає змогу уникнути дискусій щодо вибору методу розрахунку середніх та присвоєння ваг різним показникам. Досить вдалим, на нашу думку, є поєднання факторів у процесі аналізу згідно етапів злочинної діяльності, яке передбачене методологією МВФ. Вважаємо, що, проводячи НОР, доречно якнайбільше опиратись на кількісні характеристики, замінюючи безпосередні кількісні характеристики, у разі їх відсутності, непрямими індикаторами. Зокрема, можна використовувати коефіцієнти кореляції між показниками, що достатньою мірою стосуються ризиків відмивання коштів. До таких показників належать рівень тіньової економіки, суми повідомлень про сумнівні фінансові операції до Держфінмоніторингу, структура грошової маси, частка торгів на організованому ринку цінних паперів тощо.

Цікаво, що у методологіях НОР запропоновані різні способи формулювання результатів. Це стосується шкали вимірювання ризиків, способу вираження наслідків їх прояву, стандартизації форм висновків НОР. Детальніше особливості подання результатів НОР висвітлені у табл. 4.

На нашу думку, спрощення шкали вимірювання ризиків до трьох рівнів, здійснене Україною, є вдалим кроком на шляху розвитку методології НОР. Також вітчизняна методологія НОР передбачає досить змістовний опис наслідків прояву ризиків та використання зручних таблиць для характеристики ідентифікованих ризиків.

Методологія НОР, розроблена в Україні, увібрала в себе чимало сильних сторін із відповідних методологій, запропонованих міжнародними організаціями. До найбільш ретельно розроблених методологій НОР варто віднести методологію від МВФ. Вона заслуговує позитивних характеристик з позиції поєднання гнучкості та деталізації. Безпосередньому застосуванню цієї методології в Україні перешкоджає сумнівний характер статистичної інформації. Найважливіші відмінності між методологіями НОР стосуються використання або невикористання поняття “наслідки”, наявності класифікації загроз, вразливостей, ризиків, виявлення критичних ланок фінансової системи, відкритості до урахування нових факторів, способів синтезу результатів оцінювання.

Таблиця 4

Критерії складової результату оцінки у методологіях НОР

№	Критерій	Розробник методології НОР			
		МВФ	СБ	ЄС	Україна
1	Шкала оцінювання ризиків	7 рівнів ризику (бальна і словесна шкали)	5-бальна шкала для оцінки за-гроз; шкала від 0 до 1 для оцінки вразливостей; 5 рівнів словесної шкали для оцінки загроз і вразливостей; оцінка величини кожної змінної у моделі від 0 до 1 (це визна-час рейтинги змінних)	4 рівні загроз; 4 рівні вразливостей	3 рівні ризику, 9 балів
2	Можливість порівняння результатів НОР між країнами	Передбачена	Інструмент не націлений на порівняння ризику між країнами	Існує в межах ЄС	-
3	Ймовірнісні оцінки	Присутні у формах: умовних балів, словесної шкали, відсотків для вираження шансів настання подій, очікуваної частоти подій упродовж певного періоду	Присутні у формах умовних балів	Присутні у формах умовних балів	Присутні у формах умовних балів
4	Період оцінювання ймовірності ризикових подій	12 місяців	-	-	-
5	Класифікація наслідків ВК	-	-	-	Виділення 13 коротко- та 11 довгострокових наслідків ВК
6	Оцінка адекватності санкцій	Виражається часткою щодо обсягу злочинних доходів або ВВП	-	-	-
7	Автоматизація	Не регламентується	Інструмент містить декілька взаємопов'язаних модулів на основі таблиць Excel	-	Можлива
8	Стандартизація висновків	5 стандартизованих форм подання результату	Результати виводяться за стандартною формою у тому ж файлі Excel, де проводиться оцінка	-	Таблиця для характеристики ідентифікованих ризиків

Джерело: побудовано автором на підставі [2].

НОР передбачає поєднання використання об'єктивних кількісних статистичних даних і суб'єктивних експертних оцінок. Тлумачення статистичних даних потребує проведення відповідного факторного аналізу та змістового осмислення його результатів. Перспективним напрямом досліджень є автоматизація процедур НОР, зокрема, в частині імітаційного моделювання як регулярних, так і значних одноразових подій.

Список використаної літератури

1. Звіт про проведення національної оцінки ризиків, 25 листопада 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161125/zvit_ukr.pdf.
2. Методика національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні від 19.12.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20181219/Methodika.pdf.
3. Про затвердження Порядку проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму і оприлюднення її результатів: Постанова КМУ та НБУ від 16.09.2015 р. № 717 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/717-2015-%D0%BF>.
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України, 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
5. Guidance on AML/CFT-related data and statistics. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/AML-CFT-related-data-and-statistics.pdf>.
6. National money laundering and terrorist financing risk assessment [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/images/-National_ML_TF_-Risk_Assessment.pdf.

References

1. Zvit pro provedennia natsionalnoi otsinky ryzykiv [National Risk Assessment Report, November 25, 2016], 25 lystopada 2016. www.sdfm.gov.ua. Retrieved from http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161125/zvit_ukr.pdf [in Ukrainian].
2. Metodyka natsionalnoi otsinky ryzykiv vidmyvannia koshtiv ta finansuvannia teroryzmu v Ukraini vid 19.12.2018 [Methods of national assessment of money laundering and terrorist financing risks in Ukraine from 19.12.2018]. www.sdfm.gov.ua. Retrieved from http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20181219/Methodika.pdf [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia natsionalnoi otsinky ryzykiv u sferi zapobihannia ta protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta finansuvanniu teroryzmu i opryliudnennia yii rezultativ: Postanova KМУ ta NBU № 717

[On Approval of the Procedure for Conducting a National Risk Assessment in the Sphere of Prevention and Counteraction to the Legalization (Laundering) of Proceeds of Crime and the Financing of Terrorism and Publication of its Results: Resolution of the Cabinet of Ministers and the NBU “ No. 717]. (2015, September 16). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/717-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].

4. Pro zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochyнным shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia: Zakon Ukrainy № 1702-VII [On the prevention and counteraction to the money laundering, the terrorism financing and the weapons of mass destruction proliferation's financing, Law of Ukraine, October No. 1702-VII]. (2014, October 14). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> [in Ukrainian].
5. Guidance on AML/CFT-related data and statistics. *www.fatf-gafi.org*. Retrieved from <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/AML-CFT-related-data-and-statistics.pdf>.
6. National money laundering and terrorist financing risk assessment. *www.fatf-gafi.org*. Retrieved from http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/images/National_ML_TF_-Risk_Assessment.pdf.

Стаття надійшла до редколегії 14.10.2019

Прийнята до друку 13.11.2019

THE METHODOLOGICAL BASES' DEVELOPMENT OF THE MONEY LAUNDERING NATIONAL RISK ASSESSMENT IN UKRAINE

O. Pidkhomnyi

*Ivan Franko National University of Lviv
79008, Lviv, Svobody Avenue, 18
e-mail: olegpidkhomnyi@ukr.net*

The article focuses on the methodological issues of the national risk assessment of money laundering and terrorist financing. Certain achievements of Ukraine in this area of activity are indicated by comparison with alternative methodologies of national risk assessment. The criteria for comparing different national risk assessment methodologies are selected and systematized. The strengths and weaknesses of the Ukrainian methodology of national risk assessment and possible directions for its improvement are revealed. The correspondence problems of quantitative and qualitative characteristics, objective data and subjective conclusions, indirect indicators use in the national risk assessment are indicated. The most important differences between the national risk assessment methodologies are the use or non-use of the "consequences" concept, the existence of threats', vulnerabilities' and risks' classification, the

identification of the financial system critical links, openness to account for new factors, methods for synthesizing the evaluation results.

The national risk assessment methodology developed in Ukraine has absorbed many strengths from the relevant methodologies proposed by international organizations. The most carefully developed methodologies of national risk assessment should include the methodology of the International Monetary Fund. It deserves positive features from the standpoint of combining flexibility and detail. The direct application of this methodology in Ukraine is hampered by the dubious nature of statistical information. The national risk assessment involves combining the use of objective quantitative statistical data and subjective expert assessments. Interpretation of statistical data requires an appropriate factor analysis and meaningful comprehension of its results. A promising area of research is automation of national risk assessment procedures, in particular, in the simulation modeling of both regular and significant one-time events.

Key words: national risk assessment, methodology, threat, vulnerability, risk, consequences.